

Anadolu'da Erken Pleistosen Döneminde Yaşamış İnsana Ait En Eski Artefact

The earliest artefact belonging to early pleistocene hominins in Anatolia

Tuncer Demir¹, Serdar Aytaç²

Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Antalya

Harran Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Şanlıurfa

Özet

Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirlerine en fazla yaklaştığı bir konumda bulunması ve bu bakımdan önemli bir köprü özelliğinde olması nedeniyle Anadolu, insanlık tarihi açısından önemli bir coğrafyadır. Anadolu bu özelliği ile birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış olup, Anadolu'da insanlık tarihi Neolitik dönemden çok daha öncelere dayanmaktadır. Her ne kadar Anadolu'nun oldukça eskiden beri insanların dağılım ve yerleşme alanlarından biri olduğu bilinse de bu dağılımın stratigrafik veya jeokronolojik kayıtları hakkında elde yeterince güvenilir bilgi bulunmamaktadır. Değişik disiplinler kapsamında yapılan bilimsel çalışmalar Anadolu coğrafyasının Erken Pleistosen'den beri insanlar için önemli bir göç güzergahı ve yerleşme alanlarından birini oluşturduğu gerçeğini ortaya koymuştur. Ancak bu çalışmalar kapsamında elde edilen kayıtlar ya güvenilir yaş tayinleri ile teyit edilememiştir veya yayınlanmış yaş tayinleri arasında önemli birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Bu çalışmada, Batı Anadolu'da Selendi Havzası'nın güney kesimini oluşturan Kula volkanik yöresinde 15 yıldan beri sürdürmekte olduğumuz jeomorfolojik amaçlı çalışmalar kapsamında Paleo-Gediz nehrine ait Erken Pleistosen sedimanları içerisinde Paleolitik döneme ait ve kuvarsitten oluşan insan el ürünü olan bir artefakta (sert çekiç) ait bulgular tartışılmıştır. Artefaktın içerisinde bulunduğu flüviyal deponun (taraça) yaşı, bu depo ile ilişkili olan volkanik lav akıntılarının Ar-Ar radyometrik yaş tayini ile belirlenmiştir. Bulgular, söz konusu artefaktın yaşının günümüzden 1.24 – 1.70 milyon yılları arındaki döneme ait olduğunu ve insanların bu dönemde Anadolu'da yaşadıklarına veya bu dönemde Anadolu'dan Avrupa'ya göç ettiklerine işaret etmektedir.

Abstract

Anatolia lies at the gateway from Asia into Europe and has frequently been favoured as a route for Early Pleistocene hominin dispersal. Although early hominins are known to have occupied Turkey, the chronology of their dispersal has little reliable stratigraphical or geochronological constraint, sites are rare, and the region's hominin history remains poorly understood as a result. Here, we present a Palaeolithic artefact, a hard-hammer flake, from fluvial sediments associated with the Early Pleistocene Gediz River of Western Turkey. This previously documented buried river terrace sequence provides a clear stratigraphical context for the find and affords opportunities for independent age estimation using the numerous basaltic lava flows that emanated from nearby volcanic necks and aperiodically encroached onto the contemporary valley floors. New ⁴⁰Ar/³⁹Ar age estimates from these flows are reported here which, together with palaeomagnetic measurements, allow a tightly-constrained chronology for the artefact-bearing sediments to be established. These results suggest that hominin occupation of the valley occurred within a time period spanning ~1.24 Ma to ~1.17 Ma, making this the earliest, securely-dated, record of hominin occupation in Anatolia.